

Bu proje Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi tarafından finanse edilmektedir.
This Project is funded by the European Union and the Council of Europe.

CEZA ADALET SİSTEMİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ VE AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ İHLALLERİNİN ÖNLENMESİ İÇİN YARGI MENSUPLARININ KAPASİTESİNİN ARTIRILMASI ORTAK PROJESİ
STRENGTHENING THE CRIMINAL JUSTICE SYSTEM AND THE CAPACITY OF JUSTICE PROFESSIONALS ON PREVENTION OF THE EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS VIOLATIONS IN TURKEY

Türkiye'de çevrimiçi yargılama prosedürlerine genel bakış: Yasal çerçeve, mevcut uygulama ve ortaya çıkan zorluklar

Giriş

E-Duruşma?

- Ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla duruşma icrası [«SEGBİS» yöntemi]
- Başka yerde duruşma icrası
- Ulusal Yargı Ağı Projesi [UYAP Bilişim Sistemi]
- CELSE uygulaması

I. Hukuk Muhakemesinde «E-Duruşma»

6100 sayılı HUKUK MUHAKEMLERİ KANUNU (HMK)

(22.7.2020 tarihli yasal deęişiklik öncesi)

Ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla duruşma icrası

MADDE 149- (1) Mahkeme, tarafların rızası olmak şartıyla, kendilerinin veya vekillerinin, aynı anda ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla bulundukları yerden duruşmaya katılmalarına ve usul işlemleri yapabilmelerine izin verebilir.

(2) Tarafların rızası olmak kaydıyla, mahkeme; tanığın, bilirkişinin, uzmanın veya bir tarafın dinlenilmesi esnasında başka bir yerde bulunmalarına izin verebilir. Dinleme, ses ve görüntü olarak aynı anda duruşma salonuna nakledilir.

Pandemi sonrası

(22.7.2020 tarihli yasal değişiklik sonrası)

Ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla veya başka yerde duruşma icrası

MADDE 149- (Değişik madde ve başlığı: 7251 - 22.7.2020 / m.17) (1) Mahkeme, taraflardan birinin talebi üzerine talep eden tarafın veya vekilinin, aynı anda ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla bulundukları yerden duruşmaya katılmalarına ve usul işlemleri yapabilmelerine karar verebilir.

(2) Mahkeme resen veya taraflardan birinin talebi üzerine; tanığın, bilirkişinin veya uzmanın aynı anda ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla bulundukları yerden dinlenilmesine karar verebilir.

(3) Mahkeme, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edemeyecekleri dava ve işlerde ilgililerin, aynı anda ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla bulundukları yerden dinlenilmesine resen karar verebilir.

(4) Mahkeme, fiilî engel veya güvenlik sebebiyle duruşmanın il sınırları içinde başka bir yerde yapılmasına, yargı çevresi içinde yer aldığı bölge adliye mahkemesi adalet komisyonunun uygun görüşünü alarak karar verebilir.

(5) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikte belirlenir.

II. Ceza Muhakemesinde «E-Duruşma»

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu [CMK]

Sanığın duruşmadan bağışık tutulması

MADDE 196.-

(2) **Sanık, alt sınırı beş yıl ve daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlar hariç** olmak üzere, **istinabe suretiyle** sorguya çekilebilir. Sorgu için belirlenen gün, Cumhuriyet savcısı ile sanık ve müdafisine bildirilir. Cumhuriyet savcısı ile müdafinin sorgu sırasında hazır bulunması zorunlu değildir. Sorgusundan önce sanığa, ifadesini esas mahkemesi huzurunda vermek isteyip istemediği sorulur.

(3) Sorgu tutanağı duruşmada okunur.

(4) (Değişik: 7078 - 1.2.2018 / m.142) Hâkim veya mahkemenin zorunlu gördüğü durumlarda, **aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması** suretiyle **yurt içinde bulunan** sanığın sorgusu yapılabilir veya duruşmalara katılmasına karar verilebilir.

(5) Hastalık veya disiplin önlemi ya da zorunlu diğer nedenlerle yargılamanın yapıldığı yargı çevresi dışındaki bir hastahane veya tutukevine nakledilmiş olan sanığın, sorgusu yapılmış olmak koşuluyla, hazır bulundurulmasına gerek görülmeyen oturumlar için getirilmemesine mahkemece karar verilebilir.

(6) **Yurt dışında bulunan sanığın**, belirlenen duruşma tarihinde hazır bulunmasının zorluğu halinde, bu tarihten önce duruşma açılarak veya **istinabe suretiyle** sorgusu yapılabilir.

20/09/2011 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 28060 sayılı

CEZA MUHAKEMESİNDE SES VE GÖRÜNTÜ BİLİŞİM SİSTEMİNİN

KULLANILMASI HAKKINDA YÖNETMELİK

Dayanak:

- ✓ 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu
- ✓ 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu
- ✓ 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu

14/12/2011 tarihli 150 numaralı Genelge **sorunu**

- Ses ve Görüntü sisteminin kalitesi sorunlu → CMK madde 180/5
- Usuli teminatlar konusu sorunlu

Örneğin:

Dinleme sırasında hazır bulunacaklar

MADDE 18 – (1) Dinleme sırasında dinlenecek kişinin bulunduğu yerde Cumhuriyet savcısı veya hâkimin hazır bulunması, talep eden makamın isteğine bağlıdır.

- İptal davası konusu olabilir mi?

III. Sorunlar

A.Hukuk yargılaması açısından

- Çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkesi bağlantılı meseleler

Soru yöneltme

HMK MADDE 152- (1) Duruşmaya katılan taraf vekilleri; tanıklara, bilirkişilere ve duruşmaya çağrılan diğer kişilere, duruşma disiplinine uygun olarak doğrudan soru yöneltebilirler. Taraflar ise hâkim aracılığıyla soru sorabilirler. Yöneltilen soruya itiraz edildiğinde, sorunun yöneltilmesinin gerekip gerekmediğine hâkim karar verir.

(...)

➤ Özel hayat ve aile hayatına saygı hakkı bağlantılı meseleler

Kayıt ve yayın yasağı

HMK MADDE 153- (1) Duruşma sırasında fotoğraf çekilemez ve hiçbir şekilde ses ve görüntü kaydı yapılamaz. Ancak, dava dosyasında saklı kalmak kaydıyla, yargılamanın zorunlu kıldığı hâllerde, mahkemece çekim yapılabilir ve kayıt alınabilir. Bu şekilde yapılan çekim ve kayıtlar ile kişilik haklarını ilgilendiren konuları içeren dava dosyası içindeki her türlü belge ve tutanak, mahkemenin ve ilgili kişilerin açık izni olmadıkça hiçbir yerde yayımlanamaz.

(2) Duruşma sırasında bu yasağa aykırı davranan kişi hakkında 151 inci madde hükmü uygulanır.

(3) Kayıt ve yayın yasağına aykırı davranan kişi hakkında, ayrıca Türk Ceza Kanununun 286 ncı maddesi hükümleri uygulanır.

B. Ceza Yargılaması açısından

- Sanığın bizzat duruşmaya katılma hakkı
 - Yargıtay 16. CD. 28/09/2015 2015/5425 E. - 2734 K.
 - Anayasa Mahkemesi Emrah Yayla [GK], B. No: 2017/38732, 6/2/2020
 - Anayasa Mahkemesi Şehrivan Çoban [GK], B. No: 2017/22672, 6/2/2020

II. Ceza Muhakemesinde «E-Duruşma»

➤ Tanıkların sorgulanması hakkı

CMK madde 58/3

(3) Hazır bulunanların huzurunda dinlenmesi, tanık için ağır bir tehlike teşkil edecek ve bu tehlike başka türlü önlenemeyecekse ya da maddi gerçeğin ortaya çıkarılması açısından tehlike oluşturacaksa; hakim, hazır bulunma hakkına sahip bulunanlar olmadan da tanığı dinleyebilir. Tanığın dinlenmesi sırasında ses ve görüntülü aktarma yapılır. Soru sorma hakkı saklıdır.

✓ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

Bakır v. Türkiye no. 2257/11, 13/10/2020

✓ Anayasa Mahkemesi Hasan Ballı, B. No:
2017/21825, 2/6/2020

C. Kırılgan gruplar ve çevrimiçi erişim

- Cezaevinde e-görüş pilot uygulaması
- Cezaevinde avukat görüşleri?
- Mağdurlar ile e-görüşme

Avrupa Konseyi Adaletin Etkinliđi Komisyonu (CEPEJ) Pandemi döneminde Savcılara ilişkin Görüşü «soruşturma evresi ile sınırlı kullanım»

<https://rm.coe.int/opinion-no-15-ccpe-en/1680a05a1b>

Pandemi Sonrası Güncel Durum

E-DURUŞMANIN KAPSAMI GENİŞLİYOR

Yargı reformu kapsamında hayata geçirilen **E-Duruşma** yaygınlaştırılıyor.

Adalet bakanlığı mühendisleri tarafından yerli ve milli imkanlarla geliştirilen **e-duruşma**, 15 Eylül 2020 tarihinden bu yana başarıyla uygulanıyor.

E-Duruşma nasıl yapılıyor?

UYAP Avukat Portalı üzerinden "**Duruşma Sorgula**" menüsünden sorgulama yapılarak, ilgili duruşmadan 24 saat önce olmak kaydıyla E-Duruşma talebi gönderilir.

Mahkeme Başkanı/Hakimi tarafından talep değerlendirilerek talebin kabul edilmesi halinde duruşma, elektronik ortamda gerçekleşir.

E-Duruşma yapılabilen 260'a mahkeme sayısı yükseldi

Kurulumu tamamlanan 173 mahkemeyle birlikte E-Duruşma bugün itibarıyla **30 ildeki 260 mahkemede uygulanabilir hale geldi.**

İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Aydın, Adana, Antalya, Balıkesir, Denizli, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kayseri, Kocaeli, Konya, Malatya, Manisa, Mardin, Mersin, Muğla, Ordu, Sakarya, Samsun, Şanlıurfa, Trabzon, Van, Tekirdağ

TÜKETİCİ MAHKEMESİ	91
İCRA HUKUK MAHKEMESİ	116
KADASTRO MAHKEMESİ	29
ASLİYE HUKUK MAHKEMELERİ	5
SULH HUKUK MAHKEMELERİ	4
AİLE MAHKEMELERİ	8
İŞ MAHKEMELERİ	6
ASLİYE TİCARET MAHKEMELERİ	1
7 ARALIK 2020 İTİBARIYLA E-DURUŞMA YAPILABİLECEK MAHKEME SAYISI	260

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ADALET BAKANLIĞI
BİLGİ İŞLEM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

e-DURUŞMA YAYGINLAŞIYOR

YARGIDA DİJİTALLEŞME SÜRECİ SON HIZLA DEVAM EDİYOR

Adalet Bakanlığı mühendisleri tarafından yerli ve milli imkânlarla geliştirilen E-duruşma, 15 Eylül 2020 tarihinden bu yana başarı ile uygulanıyor

Kurulumu tamamlanan 173 Mahkeme ile birlikte e-Duruşma bugün itibarıyla 30 ildeki 260 mahkemede uygulanabilir hale geldi

TÜKETİCİ MAHKEMESİ	91
İCRA HUKUK MAHKEMESİ	116
KADASTRO MAHKEMESİ	29
ASLİYE HUKUK MAHKEMESİ	5
SULH HUKUK MAHKEMESİ	4
AİLE MAHKEMELERİ	8
İŞ MAHKEMELERİ	6
ASLİYE TİCARET MAHKEMELERİ	1
7 ARALIK 2020 İTİBARIYLA e-DURUŞMA YAPILABİLECEK MAHKEME SAYISI	260

UYAP Avukat Portal üzerinden e-duruşma talebi gönderme

<https://avukat.uyap.gov.tr/main/avukat/index.jsp?v=3700>